

ערב חנוכה תשע"א ד"ת לאסיפת הר"מים

גמ' שבת דף כ"ב, נ"ח מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח, ופליגי אמוראים

אם מניחה מימין או משמאל, והלכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

והרמב"ם (חנוכה ד:ז) "מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית כדי שתהיה מזוזה בימין ונ"ח משמאל" וקשה לש"ס ולרמב"ם מנין להם כל ענין פתח הבית, הלא אם העיקר הוא שיהא מסובב ממצוות, היה יכול לומר שידליק את הנרות כשהוא מעוטף מטלית מצויצת?

ונראה ש"פתח הבית" הוא סמל לאי-יציבות, לספקות, לחוסר בטחה עצמית כשאדם עומד על הקו המפריד בין הפנים והחוץ ואינו יכול להחליט אם נכנס או יוצא: כגון בפגישת האחים עם יוסף, "וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף... וידברו אליו פתח הבית" — שהיו מסופקים אם לערער או להחריש. גם אצל לוט "ויצא להם לוט הפתחה". וכן הרבה כאלה

לפי"ז ענין נ"ח ומזוזה שהמזוזה פניה כלפי פנים לשמור על מה שהוכנס פנימה (ולכן מזוזה לימין הנכנס) ולרוב הפוסקים אין צורך לדלת בכדי להתחייב במזוזה, שהמזוזה שומרת את הבית גם אם אין לו דלת, ששומרת את מה שבפנים מנזק הבא מן חוץ. ואילו נ"ח מסמל את הפתח הפתוח, תפקידו הוא להקרין מן האור הדולק בפנים ההחוצה. והתנגשות הזאת על פתח הבית, בין שתי הנטיות, לפתוח את הדלת או לסגור אותה, היא מה המתח והספק.

וכשיש לאדם גם שתייהן — גם מזוזה גם נ"ח — יכול לשקול אותם במאוזני לבו ושכלו, לדעת איך להיות פתוח לכל מה שהוא אמת ויציב, ואיך לסגור את לבו ולב ביתו לכל מה שהוא שקר וכזב והאם אין זה עיקר החוב של הר"מ לתלמידיו